

republikli (ne cesarstvu), ko so še strogo pazili na vzgojo ter čast, je bilo moškim vino prepovedano pred 30. letom. V Atenah na Grškem v časih modrijana Solona (600 pr. Kr.) je bil višji državni uradnik obsojen na smrt, ker se je v pijanosti večkrat pregrešil zoper pravne predpise. Na Špartanskem je zaukazal zakonodajalec Lykurg (840 pr. Kr.), da so morali iztrebiti vinsko trto. Zločini v pijanosti so bili ostreje kaznovani kot pa v treznem stanju. Piktrakos, eden od 7 grških modrijanov, je odredil, da so bili kaznovani prestopki v pijanosti dvakrat bolj strogo.

Najdba po 300 letih. Časopis v Oslo je prinesel vest, da so našli ob Kitovem zalivu tri Holandce, ki so umrli pri prezimljenju od leta 1633 do 1637. Umrle Holandce so pokopali v krstah. Od trupel je ostalo le okostje in nekaj od krst. To poletje se je mudila holandska ekspedicija na Jan Mayen, kjer je postavila tamkaj pred 300 leti umrlim domačinom spomenik. Spomenik stoji ob severnem koncu Kitovega zaliva, grob so pa našli ob južnem delu zaliva proti Grönlandiji.

Boljševiki agitirajo na Japonskem. Celo japonsko javnost je presenetilo odkritje, ki ga je nedavno napravilo japonsko orožništvo. Dočim se je splošno sumilo, da so komunisti stalno na propagandi v vseh japonskih krogih, in da so prodrli celo tudi že v armado, vendar pa si niso mogli misliti, da se je komunistične kuge nalezle že celo generalni štab sam. Zato je razumljivo vznemirjenje, ki se je polastilo japonskih vojaških krogov ob novici, da je bilo aretiranih šest oseb, uslužbenih pri armadnem generalnem štabu, katerim se je dokazalo, da so v zvezi z Moskvo in so od tamkaj plačani, da razširjajo komunistično propagando po japonskih vojaških središčih. Kolikor se da povzeti iz pomanjkljivih vesti, ki so skozi cenzuro prodrle v javnost, je bil vodja te propagande neki Kanazawa, risar zemljevidov pri generalnem štabu. Proti njemu se glasi obdolžba, da je izdajal Moskvi vojaške tajnosti in da je na skrivaj razpečaval brošuro »Senki«, komunistično glasilo. Na svojem domu je tiskal tudi razne druge komunistične okrožnice. Za razpečevanje teh listin se je posluževal šestih mož, ki so bili tudi v službi generalnega štaba. Oblasti nadaljujejo z raziskavanjem. Tudi drugače je Japonska že neverjetno okužena od komunizma, tako da nekateri tukajšnji listi kar očitno stavijo vprašanja, ni li cela dežela že popolnoma v rdeči oblasti? Policija je izjavila, da stalno vodi obsežen lov za agitatorji, in znano je, da je že na tisoče voditeljev pod ključem, vendar pa so v sedanji gospodarski krizi in ob velikem brezdelju prebivalstva tla tako ugodna za komunizem, da njega razširjanje ne more zažeti še tako strogo preganjanje.

Dr. France Podkoritnik, bivši asistent na kirurški oddelku splošne bolnice v Mariboru, je odprl privatno prakso v Velenju. 1253

Želodčne bolečine, pritisk v črevesju, zapeka, gniloba v črevesu, žolčan okus v ustih.

slaba prebava, glavobol, težak jezik, blede barva obraza izginejo čisto po večkratni uporabi »Franz Josefova« grenčice s tem, da jo izpijemo kozarec, predno ležemo spat. Specialni zdravniki za bolezni v prebavilih izjavljajo, da je »Franz Josefova« vodo toplo priporočati kot v te namene služeče zdravilo. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah. Ne bojte se pranja! Perite s pravim terpeninovim milom **Gazela** in Vaš trud bo za polovico manjši!

*

O postanku in razpadu mest.

V zadnjem času prinaša ameriško dnevno časopisje debelo tiskane oglase s pozivom: »Mesto išče 50.000 prebivalcev.«

Vsebinsko tega poziva je treba vzeti dobesedno. Mesto, ki išče prebivalce, se imenuje Radburn in je oddaljeno od Newyorka 25 km. Pred enim letom so mu položili temeljni kamen in danes je novo mesto opremljeno z najnovejšimi iznajdbami tehnike. Radburn je mesto vrtov; saj zavzemajo 70% celotne površine parki ter vrtno naprave, nadaljnjih 15% so vrtovi krog hiš in zidanih je le 15%. Mesto obstoji iz samih enodružinskih hiš, ima velik magistrat, 2 cerkvi, več šol, 2 gledališči, električno, vodovodno in plinarniško podjetje. Vse je gotovo, le prebivalci še manjkajo in te vabijo sedaj časopisni oglasi.

Imenovano mesto se nima zahvaliti za nastanek kakemu trenutnemu razpoloženju ameriškega milijarderja, ampak dejstvu: otrokom omogočiti v mestu, kjer bodo stanovali, popolnoma prosto gibanje. Ustanovljena je bila družba z glavnico 100 milijonov dolarjev in ta bo upeljala glede zidanja mest novo dobo. Doslej so se rodila mesta zgolj po naključju — v tem oziru bo odslej povsem drugače.

V Radburnu ni nobenih prometnih cest, samo poti med vrtovi, ki spajajo med seboj posamezne skupine hiš. Ceste za promet so ob robu posameznih mestnih oddelkov in tako zgrajene, da bodo spajale med seboj dele mesta, ki še le bodo nastali v bližnji bodočnosti. Tudi trgovine se nahajajo ob teh obrobnihih cestah.

Stavbenik Aleksander M. Bing, zgraditelj mesta, hoče zvezati naselbino z mogočnim mostom preko Hudson reke z Newyorkom. Most bo omogočal, da bo vsakdo, ki bo zaposlen v Newyorku — tudi lahko stanoval v novem mestu. Bing upa, da bo naselil na ta način mesto tekom par mesecev.

Ta način ustvarjanja mest uporablja že davno v Kaliforniji. Špekulant si stavbenimi prostori se polastijo tamkaj zemljišč, potegnejo meje mestu, zgradijo kanalizacijo, električno, vodovodno ter plinske naprave in določijo, kamor bodo prišle posamezne hiše. Nato začnejo vabiti ljudi in jim ponujati stavbene parcele. Radi boljše orientacije so pritrjene na različnih prostorih table, ki povedo, kje bodo stala javna poslopja, kakor: šole, cerk-

Samo 110 Din
gramofon iz belolakirane pločevine!

Samo 250 Din
enovrstna ročna harmonika 14x26 cm!

Samo 270 Din
gitara z med. meh. nizmom! (Več vrst v ceniku!)

Razpošilja 1004/8

Trgovski dom Stermecki, Celje št. 24

Kar ne ugaja, se zamenja ali vrne denar.
Zahtevajte takoj novi veliki ilustrirani cenik v več tisoč slikami, katerega dobite zastonj!

ve itd. Poiščejo še industrijalca, ki pozida tovarno in nekaj mesecev za tem oživi nova naselbina.

V deželi vseh nemogočnosti v — Ameriki se ne dvigajo iz tal le nova mesta, ampak tudi izginjajo ter propadajo že ustanovljena. Pred 2 leti so odkrili v zapadnem delu države Teksas znatne oljate vrelce. Z ameriško brzino se je rodilo v bližini vrelcev vlemesto Grub. V 6 mesecih je štel moderni Grub že 100.000 prebivalcev. Lepega dne so usahnili oljnat izvirki in vlemesto je bilo takorekoč čez noč — razljudeno. 100.000 ljudi se je razletelo na vse štiri vetrove, pustilo moderne hiše prazne in danes je pogled na mesto Grub naravnost strahoten. Po širokih mestnih ulicah ni videti niti enega človeka in po najbolj krasnih palačah gnezdiijo ptiči.

Pa tudi po drugih prekomorskih pokrajinah prepuščajo mesta propasti. Mesto Canberra leži v Avstraliji. Pozidali so ga pred 17 leti. Upali so, da bo štel kmalu 100.000 prebivalcev. Tozadnji upi se niso izpolnili, Canberra životari danes s komaj 7000 prebivalci.

Še pred svetovno vojno so nameravali zgraditi Argentinci novo glavno mesto. Bili so uverjeni, da Buenos Aires nikakor ne odgovarja zahtevam novodobnega glavnega mesta. Rodilo se je 50 km od Buenos Aires mesto Plata. Po posebnem zakonu so morali vsi državni uradniki prebivati v Plat. Kljub vsemu prizadevanju se mesto ni moglo razviti. Buenos Aires je ostalo s tremi milijoni prebivalstva še nadalje glavno mesto in Plato zapuščajo ljudje od leta do leta.

Bogatini si lahko kupijo v Ameriki kar cela mesta. V državi Ohio je na prodaj mestice St. Blazey. 5000 prebivalcev je sklenilo, da prodajo mesto z vsem, kakor je in stoji onemu, ki bo ponudil največ. Za izkupiček hočejo pozidati mesto v kakem drugem kraju. Zahtevajo 7 milijonov dolarjev in so že v pogajanjih s čikaškim milijonarjem.

*

Iz življenja slovitih plesalcev na vrvi.

Starka na vrvi.

Leta 1853 je bila v Parizu na Marsovem polju v višini 30 m napeta vrvi, po

kateri je tekala, plesala, klečala ter peljala otročji voziček 76letna Saqui. Celih 6 desetletij je bila imenovana v Evropi znamenita plesalka na vrvi. L. 1809 je nastopila v Parizu na vrvi v ulogi boginje duhovitosti, spodaj pod njo so prižigali umetni ogenj ter spuščali rakete. Bil je to slavnosten večer, katerega je priredil princ Borghese na čast Napoleonu. Ob tej priliki je bila Saqui stara 42 let in jo je dim umetnega ognja toliko omamilo, da je padla z vrvi. Napoleon jo je zavrnil v pajčolan, katerega je iztrgal svoji sestri. Ta plesalka je bila pri Napoleonu v visokih časteh in je vedno nastopala pri njegovih slovesnostih. Pridobila si je z umetnostjo na vrvi lepo premoženje in je živela razsipno. Z razposojanjem težko prisluženega denarja in s špekulacijami je bila ob vse premoženje. Kot starka je bila radi pomanjkanja prisiljena, da se je podala zopet na vrv. — Dosegla je izredno starost 90 let, ko je umrla, so hitro pozabili na njo.

Potomstvo starostne plesalke.

Potomci slovite Saqui so imeli veliko otrok in tako se je podedovala umetnost na vrvi na te le znane rodbine: Knie, Kolter, Weitzmann, Strohschneider, Ravels in Stey. Rodbina Knie ima danes švicarski narodni cirkus. Njen ustanovitelj je bil leta 1704 sin zdravnika iz nemškega mesta Erfurt in je tudi sam študiral zdravilstvo. Ušel je z neko cirkuško igralko. Ko je pa uvidel, da mu je ljubica nezvesta, jo je na tistem zapustil in osnoval drugo cirkuško skupino, ki se je pečala s proizvodnjem umetnosti na vrvi. Ker so tedaj divjale po južni Nemčiji in Bavarski Napoleonove vojne, se je umaknil Knie v mesto Bern, kjer se je zaljubil v hčerko premožnega meščana in bil tudi uslišan. Starši neveste so bili proti poroki s plesalcem po vrvi in so oddali neposlušno hčerko v samostan. Knie jo je odvedel iz samostana v moški preobleki in jo poročil. Udeležil se je pod Andrejem Hofferjem bojev Tirolcev proti Francozom in bitke narodov pri Leipzigu v Nemčiji, kjer je zatonila za vselej Napoleonova zmagoslavna zvezda. Umrl je leta 1850 in zapustil 3 sine in 6 vnukov. Eden od njegovih sinov Franc je imel 12 otrok in vsi so takorekoč vzrasli na vrvi. In ko je bil Franc Knie star 76 let, je še plesal leta 1890 po vrvi. Ena njegovih hčera je poročila znanega vrvnega plesalca Blondina s pravim imenom Gravalet, ki je prekoračil prvi po vrvi siloviti vodopad Nlagare v Ameriki in o čemur smo že obširno poročali v našem listu.

Blondinov sin je prevzel od očeta, da je hodil ter plesal po vrvi preko Niagara vodopada. Prosil je celo Waleškega princa, naj se pusti od njega ponesti preko vodopada, a princ ni tvegati te nevarnosti.

Nekaj iz zgodovine plesalcev na vrvi.

Že sv. Janez Krizostom omenja, da so nastopali za njegovih časov ljudje, ki so izvajali na vrveh vratolomne umetnosti. V srednjem veku slišimo o nastopih vrvnih plesalcev pri knežjih

ter kraljevskih slavnostih. V Londonu n. pr. je bila napeta vrv od vrha cerkve sv. Pavla navzdol. Na njej je nastopal plesalec z eno leseno nogo. Pritrnil si je na prsa deščico, ki je imela zarezo, v katero je šla vrv. Po trikrat na dan je zdrknil po vrvi na tla in je še oddal med drčanjem na zemljo dva strela iz pištole.

V Parizu je bila v srednjem veku na peta vrv od cerkve Notre dame do mosta sv. Mihaela. Na tej so nastopali plesalci prepevajoč in vrteč baklje.

Leta 1547 ob priliki kronanja Edvarda VI. v Londonu se je spustil plesalec po vrvi s cerkve sv. Pavla ravno pred kralja, ga počastil in že je bil zopet z bliskavico na vrvi.

V Parizu za vlade Ludvika XII. (leta 1489—1515) je bila razpeta vrv v višini 50 m med stolpom gradu in cerkvo. Na vrvi je proizvajal plesalec s tovarišem najbolj vratolomne skoke in druge spretnosti.

Leta 1800 je eden od plesalcev iz rodbine Ravels nastopal na vrvi v uniformi kavalerijskega oficirja in plesal s svojo ženo narodne plese.

Danes vidimo vrvene plesalce, ki nastopajo celo brez palice za ravnotežje in ki se upajo na 4 cm debelo vrv z motornim kolesom.

Posebna panoga teh višinskih umetnikov so plesalci po žici, ki nastopajo v le nekaj meterski višini. Prvi plesalec na žici je znan iz dobe rimskega cesarja Carina (284 p. Kr.).

*

Največji mednarodni pustolovec.

Kot prvi mednarodni pustolovec velja v zgodovini grof Cagliostro. Vse je že bilo enkrat na svetu, kakor povdarja arabski modrijan, in tudi Cagliostro, ki je živel v drugi polovici 18. stoletja, je imel pred 100 leti prednika, kojega ime je le malo znano. Je to neki Fabricij, kojega življenje je zanimiv roman in katerega zgodovino hočemo poklicati čitateljem v spomin.

Iz Holandije v Rusijo.

Fabricij je bil sin častitljivega holandskega učenjaka in rojen v Amsterdamu leta 1648. Njegov oče je potoval, kar je bilo tedaj zelo drago, v Ameriko, da bi osebno spoznal novi svet. Leta 1664 je zapustil Ludvik Fabricij, gnan od sile po doživljajih, domovino in se je napotil v deželo, o kateri niso v Evropi prav nič znali, v Rusijo. Tukaj pričnejo doživljaji mladega moža. Bilo je ob času, ko je prosluli roparski poveljnik Stenko Rasin, kojega ime še živi danes v nešteti narodnih pesmih, delal velike preglavice — moskovskemu carju Alekseju Mihajloviču. Na čelu močne kmečke vojske je korakal Rasin, katerega časti sovjetska Rusija kot narodnega junaka, proti Astrahanu. Dolgo je že namreč ogrožal pokrajine ob reki Wolgi in obalo Kaspijskega morja.

Fabricij je vstopil v carjevo armado, ki je šla proti puntarju. Po krvavi bitki med carskimi četami in dobro ob

oroženimi Rasinovimi bandami je padel Fabricij v ujetništvo pristašev roparskega poveljarja. Moral bi biti usmrčen, pa ga je rešil hlapec. Fabricij si je pustil od služabnika odrezati lasse, se je preoblekel v hlapca in se podal na pot z ladjo po Wolgi. V nekem mestu ob Wolgi je spoznal poljskega plemiča, ki je bil pri Rasinu nekak pribočnik (adjutant). Poljak je prigovarjal Fabriciju, naj se priključi Rasinovemu gibanju. Holandec se je pridružil spremstvu najbolj zagrizenega carjevega sovražnika in je igral veliko vlogo.

V Perzijo.

Enkrat se je podal Fabricij na Rasinovo povelje na izlet v neko sosedno mesto. Med potjo je bil njegov čoln napaden od perzijskih roparjev. Mladí Holandec je bil ujet in prepeljan kot suženj v Baku, kjer je bil javno na trgu na prodaj. Neki kmet ga je kupil in ga vzel seboj na dom. Tukaj je spoznal Fabricij tri mlade poljske deklice, ki so bile tudi kupljene od kmeta kot sužnje. Zgodilo se je pač, da so se tri lepe Poljakinje zaljubile v čednega Holandca in kar vse tri so ga hotele poročiti. Zadovoljile bi se bile celo s tem, da bi postale po mohamedanski navadi žene v njegovem haremu. Fabriciju ženska usiljivost ni bila po godu in si je izprosil čas za premislek. Med tem se je oglašil pri kmetu Holandcev prijatelj, ki je ponudil gospodarju 400 zlatnikov odkupnine za znanca. Po dolgem barantanju je bila kupčija sklenjena.

Holandec je bil zopet prost in se je podal v Derbent, v perzijsko mesto, kjer je osnoval apoteko, zavod, katerega v Derbentu sploh niso poznali. Izdajal se je istočasno za zdravnika, akoravno se mu niti sanjalo ni o zdravniški vedi. Pustolovec je bil dovolj zvit, da je igral spretno najbolj izkušenega zdravnika.

Zopet v službi carja.

Med tem je bila prodrla v Derbent vest, da je zavzela carjeva vojska Astrahan, prestolno mesto upornika Stenka Rasina. Fabricij je hitel v Astrahan in je razumel se prikupiti poveljnikom carjeve armade, da so mu izplačali plačo, odkar ni več služil carju. V vsej časti se je vrnil v Moskvo, kjer je stopil osebno pri carju v službo. Car je obdaroval svojega svetovalca z bogatimi darovi in ga je vedno poviševal. Fabricij ni imel miru in je sklenil, da mora poiskati nove doživljaje.

Švedski diplomat.

Leta 1677 naletimo na holandskega pustolovca na Švedskem, pri kralju Karlu XI. Švedski kralj ga je poslal, ker si je znal v kratkem pridobiti zaupanje, v važnih diplomatskih zadevah v Perzijo. Fabricij je imel povelje: napeljati trgovske stike med severnimi pokrajinami in Perzijo. Težko založena perzijska karavana se je podala preko Moskve na Švedsko. Med potjo je bila popolnoma izropana od Rusov. Kljub temu Karl XI. ni zgubil zaupanja v Fabricija. Holandec je po-